

ממעין השיירה

במשנת רבוה"ק מאיז'בצא ראדזין זלה"ה

פרשת
ויחי

עלון
מס' 23

מתוך השיעור בספרי רבותינו זי"ע
על ידי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ספה"ק בית יעקב אות מ"ב

בזה העולם העיקר הוא הקדושה בהתגלות, ובה ההכרה ותפיסת האדם ועבודתו המוטלת עליו, ועל כן אפרים הוא הראש והבכור, אבל בשורש למעלה מנשה הוא הבכור.

והשגתו תגיע לשרשו העליון, וזהו רק ביעקב, אבל עשו אינו יכול לנשוא אצלו למעלה וכמו שהם אצלו הם בתכלית הרע. אמנם יעקב אינו היה סומך על הארת תפיסת דעתו ועשה את אפרים לבכור, אכן כל בכירותו של אפרים הוא רק בפעולות היינו במה שקנה על ידי עבודה אבל במה שהוא מהשורש והתולדה בזה הוא מנשה הבכור לכן מצינו גבי חלוקת הארץ (במדבר כ"ו ל"ה ובספר יהושע טז) באלו הג' מקומות נחשב מנשה לבכור. והוא כי חלוקת הארץ הוא בגורל וגורל הוא בלי סדר מתפיסת אדם כלל רק מהשורש ושם בהשורש למעלה מהסדר של תפיסת אדם הוא באמת מנשה הבכור. אולם בפעולות שהם בתפיסת דעת אדם עשה יעקב אינו אפרים לבכור.

שכל את ידיו כי מנשה הבכור, הנה יצחק אבינו לא חפץ כלום לסמוך על תפיסת דעתו, אף שבטח לא נעלם מיצחק אבינו שעשו הוא רשע, מכל מקום רצה לברכו משום שאמר יקוב הדין את ההר, היינו מאחר שהשי"ת עשה אתו בכור בודאי יש לו ית' בזה כוונה עמוקה אף שעכשיו הוא אינו טוב, בכל זאת כאשר יברר אותו השי"ת יהיה טוב מאד מאד שהרי עשה אותו לבכור, והראה לו השי"ת אמת שיש בו לבושים אשר אם יתבררו יהיו טובים מאד, אך אימתי יתכן להם שיבאו לידי בירור רק כשיכניסו אל יעקב, ואזי יהיה בהם באמת יקרות יותר גדול מהלבושים של יעקב עצמו כדכתיב (ירמיה טו) אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה, אבל כל זמן שהם אצל עשו אי אפשר כלל לבוא לידי בירור כי להבירור שלהם צריך שיהיה כדכתיב (דברים כב) והארכת ימים היינו שתפיסת האדם

שיחת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דבר גדול ורם אינו בתחילה מושלם ביפיו וטובו ונצרך אל בירורים רבים עד שלימותו הגמור, (רק שור בן יומו קרוי שור שאין בו השתנות לטובה ושלימותו בתחילה כאשר בסוף), ואז יחתום עליו השי"ת כי הוא הטוב וסוף מעשה במחשבה תחילה כאשר עשה אותו לבכור, כי שורשו טוב, וכל מעשיו ולבושיו הרעים הם גלגולים וצירופים המכוונים ומגלגלים אל שלימות הטוב הגמור, כי כן ההכרח כנ"ל.

כי באמת אין צדיק בארץ בתכלית השלימות מבית ומחוץ ללא ספיקות כלל אשר לא יצרך לבירורים, וגם עפ"י דעת האדם בתפיסתו והבנתו המוגבלת ישכיל ויבין כי הנה אין דבר ברור וצלול לגמרי לומר עליו כי הוא זה בתכלית הטוב, אמת לאמיתו בכל ענין ובכל מעשה בכל אדם יש עירובי מידות וכוחות ושורשים המסופקים ובלתי מוחלטים אם לטב או למוטב והם תלויים ועומדים על פי הנעשה בסופם והכל הולך עפ"י החיתום, ומי יודע פשו דבר ומבין עד מה, וכל הנעשה בעולם הוא כחלום לפני הפתרון, ורק כי אמנם סמוכים ובטוחים אנו כי הקב"ה הוא הבורא הוא המנהיג במטרה וכונה מכונת הוא יודע בוקר את אשר לו ויגמור לטובה, ויגלה תעלומות מני חושך ויאר את הלילה, ואז יתברר כי קודש ישראל לה' שורשו טוב וכל מעשיו המעורבים והבלתי מושלמים מה שנראים עתה נעדרי אור ומחוסרי יופי ושלמות, הם מלאי אור וקדושה, ושורשם בתכלית הטוב, וכל מעשיהם ועניניהם

שכל את ידיו כי מנשה הבכור, הנה יצחק אבינו לא חפץ כלום לסמוך על תפיסת דעתו, אף שבטח לא נעלם מיצחק אבינו שעשו הוא רשע, מכל מקום רצה לברכו משום שאמר יקוב הדין את ההר, היינו מאחר שהשי"ת עשה אתו בכור בודאי יש לו ית' בזה כוונה עמוקה אף שעכשיו הוא אינו טוב, בכל זאת כאשר יברר אותו השי"ת יהיה טוב מאד מאד שהרי עשה אותו לבכור: באשר דרך עבודתו של יצחק אבינו ע"ה היה במידת הדין וביראה גדולה, והיינו שלא סמך על דעתו כלל לנטות מהכללים ע"פ התורה והחוקים אשר הציב השי"ת, וע"פ זה הנה בהיות שהקב"ה הוא שעשה את עשיו לבכור ע"כ אין לנטות מזה להעביר את בכורתו להצעיר ממנו ולא יוכל לבכר את בן האהובה על בן השנואה, אף כי עפ"י הראיה ועפ"י הדעת אין הוא ראוי לזה כלל, אבל אמנם אין להדעת ולראית העין משפט לעשות אחרת מחוקי השי"ת וכללי ד"ת, ומידתו ביראה והצמצום ולבטל כל החושים והדעת אל החוק והציווי בלא לנטות ימין ושמאל בהתפשטות ע"פ הדעת וההבנה, וע"כ היה בדעתו לברך את עשיו, מתוך ביטול משקל ראית העין אל חוקי השי"ת וכללי דברי תורה אשר הציב ית' להתנהג בה הברואים, וזה שעשיו אינו נראה ראוי אל הברכות ואל המשך הקדושת אבות, על כרחך צריך לומר שדעת הקב"ה גבוה ועליון מדעתנו ולא מחשבותיו מחשבותינו, ובהכרח שטובי' גניז בגוי' מה שאינו נראה ומובן לעת עתה, ואמנם בריבוי צירופים ובירורים יתברר כי הוא טוב, כי הרי כל

של ישראל נמשכים ובאים משורשם הטוב, ויחתום עליהם הקב"ה כי הם בתכלית הטוב, ואוה"ע הם משורש רע ואף מעשיהם המיופים הכל באשר לכל מעומק שורש רע ולגרמל, ואם כן הנה אין טוב ורע ברור וצלול, והכל תלוי ועומד לקל הגומר עלינו, ואין בַדעת וּבנראה המשפט הנחרץ לומר כי הוא הוא הטוב והוא הרע, ועל כרחך אי אפשר כלל לעשות עפ"י חוקי הדעת והבנת האדם. וזה היה דעת יצחק אבינו שלא עבר חוק הקב"ה אשר הציב את עשיו לבכור, וסמך ע"ז שע"כ שורשו בקדושה, ויתברר לעתיד דעת העליון מה שאין מובן עתה אל דעת האדם הרואה לעינים, ואם יברר אותו הקב"ה הרי אז יזרח יקרות שלו יותר מיעקב שמטבעו מבורר, ועיקר הכבוד שמים הרי הוא מתוך לבושים מרוחקים דייקא כידוע.

והראה לו השי"ת אמת שיש בו לבושים אשר אם יתבררו יהיו טובים מאד, אך אימתי יתכן להם שיבאו לידי בירור רק כשיכניסו אל יעקב, ואזי יהיה בהם באמת יקרות יותר גדול מהלבושים של יעקב עצמו כדכתיב (ירמיה טו) אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה, אבל כל זמן שהם אצל עשו אי אפשר כלל לבוא לידי בירור כי להבירור שלהם צריך שיהיה כדכתיב (דברים כב) והארכת ימים היינו שתפיסת האדם והשגתו תגיע לשרשו העליון, וזהו רק ביעקב, אבל עשו אינו יכול לנשוא אצלו למעלה וכמו שהם אצלו הם בתכלית הרע: מה שכתב כאן שהראה לו הקב"ה כונתו הוא אחר מעשה יעקב ורבקה בלקיחת הברכות, (ונתבאר במי השילוח ח"א, כי הקב"ה שומר נפשות חסידיו, כי לב יצחק דבוק ושלם עם השי"ת והידיים הם ענפי הלב נמשכים ממנו, ולבו נאמנה רצון השי"ת אף שלא מדעתו וכונתו עיי"ש), ומזה כי הקרה ה' לפניו שיעקב יקבל את הברכות בריבוי תחבולות, נתודע ונתבאר כי אין רצון השי"ת בעשו והוא נדחה מלפניו ית' לגמרי, כי א"א לעשו כלל שיתברר לטובה כאשר הוא, וזה כי אין לו כלל חיים נצחיים בשורשו, וכל ענינו בחיי זמן ותאות ליבו, וע"כ אף שאכן יש בו כוחות גדולים ועצומים אשר נטע בו השי"ת, ולזה נתבכר להיות נולד ראשון כי הוא הגדול, אבל אין זה ח"ו שהוא עצמו גדול, כי הוא וכחותיו כאשר הם בו הם בפירוד גמור מהשורש ואין בהם שורש אור וחוץ כלל, ואיך יכול להתברר בטובה בסוף אם הוא עצמו אין בו כלל אחיזה ושייכות אל אור ה' ורצונו, ואמנם הוא כמו שהוא אין בו חיי אמת, וכוחותיו הגדולים אשר בו אמנם יתבררו לטובה כאשר יתכללו בתוך יעקב, ואז ודאי יתכללו כל כוחותיו בקדושת ישראל בחיי עדי עד יעלו לרצון לפאר כבוד ה' בחן וחסד, אבל אין בזה להחשיבו במעלה מתיחסת אליו אל עצמותו שיקרא על שמו הכוחות וניצוצי הטוב אשר בו, כי אמנם הוא רע ונעדר חיי אמת מצד מהות עצמו, ומטרת בריאתו והכבוד שמים שיצא ממנו אינו על ידי עצמו רק על ידי ובתוך יעקב הנבחר. וזה כענין בריאת הרע והחסרון אשר רק על ידיהם יש קיום ומקום אל הנבראים, והם נצרכים אל קיום העולם ואל שלימות הכבוד שמים בעולם, אבל לא כאשר הם עצמם רק בהתכללותם בתוך הטוב, לא הם כאשר הם, כי הכבוד שמים ואור ה' לא יתכוננו לשכון כי אם במקום פנים בפנים, דהיינו אל הנבראים המתבטלים ונושאים פנים למעלה, להם ובהם ישכון כבוד ה' ואורו למיהוי עמהן חד לקבל חד, לא אל הפונים עורף ולא פנים, כי הם באשר הם עצמם אין בהם אחיזה ותפיסה בקדושה ואינם שייכים בה, וא"כ הם עצמם בחושך ילכו

ובחושך יכלו, ורק חלקי כוחותם יתבררו ויתכללו בתוך בני ישראל עם קרובו. וכן עשיו אם כי כח הבכור נמצא בו, אין זה סיבה להיותו נבחר ולהיות מבורך.

והנה הראה לו הקב"ה ליצחק אבינו ע"ה כי לא כאשר ידמה כן הוא, ואין הכרח ובירור מתוך החוקים והכלל לדעת את בירור רצון העליון האמת לאמתו כדת מה לעשות.

אמנם יעקב אבינו היה סומך על הארת תפיסת דעתו ועשה את אפרים לבכור: כי יעקב אבינו ע"ה היה בשלימות הקדושה והבירור, וממנו לא יצא פסולת עוד ויעקב חבל נחלתו בחיר שבאבות, היינו כי אין בו מידה לעצמו שיכול להסתעף ממנו חסרון, כי אמנם כל מידה אין בה שלימות מצד עצמה, ורק ה' השלם אחד האמת, ויעקב אבינו ע"ה הוא ישראל אשר בו קדושת ה' שוכן בו בתוך ליבו ואורו מאיר בו נחלה בלי מצרים, ולא היה נצרך אל צמצומים ובירורים כי אלוקים רועה אותו בתכלית האורה והקדושה מעת אשר נחתם בו שמו ישראל, ולזה בכל מעשה וענין אשר הוא עושה אינו פונה אל הכללים ואל משפט סדרי החוקים, רק בכל דבר היה תלוי ועומד פונה עינו למעלה שיאיר בו השי"ת ויזריח לו בדעתו ובליבו בכל דבר בפרט, כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל קל, (עיי' מי השילוח - מובא במסגרת למטה), ולכך פנה מן הכללים עפ"י זריחת דעתו בהכרת האמת ורצון השי"ת כי אפרים הוא הבכור אף כי מנשה הוא הנולד ראשון.

אכן כל בכירותו של אפרים הוא רק בפעולות היינו במה שקנה על ידי עבודה אבל במה שהוא מהשורש והתולדה בזה הוא מנשה הבכור לכן מצינו גבי חלוקת הארץ (במדבר כ"ו ל"ה ובספר יהושע טז) באלו הג' מקומות נחשב מנשה לבכור. והוא כי חלוקת הארץ הוא בגורל, וגורל הוא בלי סדר מתפיסת אדם כלל רק מהשורש ושם בהשורש למעלה מהסדר של תפיסת אדם הוא באמת מנשה הבכור. אולם בפעולות, שהם בתפיסת דעת אדם, עשה יעקב אבינו אפרים לבכור: הנה זה כי אצל יעקב אבינו ע"ה הרי אמרו ז"ל שמיטתו שלימה שלא היה בזרעו שום פסולת דהיינו אחד הנדחה מקדושת ישראל ח"ו, אבל אמנם כל סדרי הברכות והקדימות הריחוקים והקירובים הם הכל במעמד סדרי מקומם בתוך בית ישראל, כי בית ישראל הם קומה אחת וכל שבטי ישראל הם איברים אחודים זה בזה שכל אחד נצרך אל הקומה ומשלימתה בענינו המיוחד. וכן הענין בסדר מנשה ואפרים ששניהם משלימים שבטו של יוסף בבית ישראל, וכל אחד נצרך אל השני ששניהם שני חלקי יוסף, וענינו נשלם ונבנה בשיתוף שניהם יחד,

וענין מנשה ואפרים הוא, דקדושת יוסף נמשך ע"י מנשה שבו קדושת יוסף קבוע, אבל באופן של התגלות אל הפועל בזה העולם הוא ע"י אפרים דייקא, שבו יש כח עבודה וגילוי אור יותר ממנשה, ועל ידו יוצא בפועל שלימות מעלת יוסף, ובאשר כן הנה בזה העולם העיקר בו הוא המעשה והגילוי וזריחת האור בפועל, ולזה ודאי אפרים הוא החשוב והקודם בכל, אבל זה רק בתוך מעמד סדרי הנבראים לפי כללים וסדרים שלהם, שאחיזתם והכרתם רק בהתגלות, וזהו המוטל והחוב עליהם לגלות אור ה' בפועל המציאות ובתפיסת הדעת ע"י כח עבודה ובזה ערך מעלתם, וזה עיקר המעלה והחשיבות בעולם המעשה, אבל מצד סדר שלמעלה

מתפיסת ההשגה הנה מנשה בו אור קדושת יוסף והוא הראש והבכור, כי אמנם לכל גילוי קודמת עצם, ולכך עפ"י הגורל שהוא גילוי רצון העליון למעלה מן התפיסה הטעם והדעת שם מנשה הראשון, ולכן אכן נולד ראשון, ועודו נשאר בכור מצד העצם (וזה הפי' שיכל את ידיו כי מנשה הבכור, שהשאיר את מנשה לצד ימינו באשר מנשה עוד הוא הבכור גם כעת עתה - עפ"י ב"י אות ל"ט), אבל מצד הגילוי והזריחה אפרים הוא הגדול, וא"כ בזה העולם שתכליתו לגלות האור והבהירות בפועל ובכח עבודה, הנה בזה הענין נצרך מנשה לקבל מאפרים, אף כי בשורש מעמדם מנשה הוא הראשון והראשון אל אפרים המקבל ממנו, "ולכך בתולדה הוא מנשה עיקר הבכור כי הארת מנשה הוא תמיד בראשונה ואח"כ בא הארת אפרים, אכן יעקב אע"ה שכל את ידיו ועשה את אפרים לבכור כי מצד תפיסת הבריאה עיקר הישועה הוא מהארת אפרים משום שבהארת מנשה אין האדם מרגיש עדיין כלום כי הוא למעלה מהתפיסה ואין זאת מצד האדם אור כלל, אמנם מצד השי"ת הוא עיקר האור דוקא הנקודה הראשונה אף שאינו עדיין בתפיסת אדם" (בית יעקב אות ל"ח) "וזהו שכתוב שכל את ידיו מלשון משכיל, והוא כמו שמצינו בגמ' (פסחים קי"ז) משכיל ע"י מתורגמן היינו הגם שהחכם דורש ומחדש חדשות מ"מ אין בכח החכם להסביר הדבר כ"כ ולהטעים לזולתו שירגיש טעם מתוק כמו שיש בכח המתורגמן וכן הוא הענין ממנשה ואפרים שההשפעות מוכרחים לילך דרך מנשה אפרים, רק אחר שבא הטובה לאפרים אז מבינים בה ביותר, וכל עוד שהטובה הוא עדיין אצל מנשה אין בה להאדם כ"כ מבינות, ולזה אף שעיקר הקנין הוא אצל מנשה באמת יש בהארת מנשה יותר כח והוא הבכור, אמנם הרצון היינו עיקר הרגשת הטעם בהטובה הוא רק ע"י הארת אפרים ולזה אפרים הוא הגדול בעוה"ז (שם אות ל"ט) וכן יש גם בכל פרט נפש כי בכל גוף ישראל נמצא קוסטא דחיותא וכו' וזאת הקוסטא דחיותא הוא הקדושה בקביעות שיש בכל גוף ישראל כי בכל גוף מישראל יש מצות עשה בקביעות כגון מילה ויש גם בו בקביעות מצות לא תעשה כגון (ויקרא יט) לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את

פאת זקנך וגו' וזאת הקביעות שבתוך הגוף נכנסת וכו' והאדם צריך לעבוד ולהראות שהוא מכניס זאת הקוסטא דחיותא שיש אצלו בקביעות ולקבל שכר כפול ומכופל. אמנם באמת הוא להיפוך שזאת הקוסטא דחיותא, נושא את האדם לא האדם את הקוסטא דחיותא וכענין הקדושת אבות שדומה שישראל נושאים עליהם הקדושת אבות בזה שהם מיגיעים עצמם בתורה ובתפלה. אמנם באמת הקדושת אבות נושא את עם ישראל כי כל החשק לתורה ולתפלה נמשך לישראל רק מקדושת אבות וזה הוא כל הקיום של ישראל, הרי שקדושת אבות נושא את ישראל, ולפי שכל אורו של יעקב אבינו היה להקדים עצמו ולעשות כל הדברים שהם ברצונו ית' אף שבאמת נגמר הרצון ית' בלעדו גם כן, מכל מקום היה הוא מקדים עצמו שיהיה נקרא על שמו שעל ידו נגמר הרצון ית' על ידי יגיע כפו, לכך נתן את הבכורה לאפרים במקום שהוא על ידי פעולות, היינו במה שהאדם קונה לעצמו בפעולת עבודתו בזה יראה שיהיה הוא הבכור שיהיה הוא הראשון בדבר כדי שיהיה נקרא על שמו שעל ידי יגיע כפו נגמר רצון ית', וכדאיתא במדרש תנחומא (פ' תצוה) ואתה תצוה זה שאמר הכתוב תקרא ואנכי אענך למעשה ידך תכסוף (איוב יד) אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה וכו' שאתה מתאוה למעשה ידך ואתה סובל את כל העולם דכתיב (ישעי' מו) אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול. ואתה מצוה את בני קהת להיות נושאים כבודך שנאמר (במדבר מו) ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם הוי למעשה ידך תכסוף אתה זן את כל העולם ואתה מצוה אותו להקריב את קרבני לחמי אתה מאיר לכל העולם ואתה מצוה להדליק נרות וכו'. וזה היה כל עסקו של יעקב אבינו לקבוע בישראל לבל יסמיכו על שורש הכלל בלבד כי אם להגיע להכלל רק על ידי עבודת הפרט ולזה נמי נחשבו פרטי שנותיו מקודם הכלל לרמז שעל ידי עבודת הפרט דוקא יבא אל שורש הכלל: (ב"י המשך אות מ"ב).

[אם כי ריבוי פנים והבחנות נאמרו כאן, המשכיל יבין כי הכל הולך אל מקום אחד. תן לחכם ויחכם].

ויאמר א-להים אשר התהלכו אבותי לפניו הא-להים הרועה

אותי מעודי. היינו שיעקב אבינו היה מקטין עצמו נגד אבותיו אברהם ויצחק, ואמר כי להם היה חכמה ובינה גדולה מאד עד כי הרחיבו את רצון הש"י מעצמם, ואף אם פתח להם הש"י פתח קטן היו מרחיבים ומתפשטים אותו בחכמתם כדי לעשות רצון בוראם והבינו אף בדבר שלא האיר להם הש"י מפורש, וזה פירוש אשר התהלכו היינו שהיו הולכים בכחם, אבל אני הא-להים הרועה אותי מעוד עד היום הזה היינו שבכל פרט מעשה שאני עושה אני צריך שהש"י יאיר עיני איך הוא רצונו יתברך, ואף בזה המעשה שראיתי איך

הוא רצונו, אם רצונו לשנותה מ"מ צריך אני לראות גם בפעם השניה איך הוא רצונו יתברך. ובאמת בזה הענין היה יעקב הגדול שבאבות כי זאת היא מדרגה גדולה שהש"י מנהיג את האדם תמיד, וזאת היה תפלת דוד המלך ע"ה ה' רועי לא אחסר (תהלים כג א), היינו שלא אחסיר השגחת הש"י עלי ורק שיהיה רועה אותי תמיד וגם אני אכיר תמיד שהש"י הוא רועי כי הש"י בטובו מנהיג כל דבר אך שהאדם מחזיר פניו ואינו רוצה לצפות ולהתפלל, ובעת שהאדם יתפלל תפלה שלימה אז תיכף יענה ויראה כי הש"י הוא הרועה וזה פירוש לא אחסר היינו שלא אחזיר פני ממנו. (מי השילוח ח"א)

דורשי ה' החפצים לזכות את הרבים באור תורה וליטול חלק בהוצאת הגליון, (לזכות, לרפואה, לישועה, או לעילוי נשמה) נא לפנות למערכת במספר 058-3256436 או ע"י כתובת מייל ri0583256436@gmail.com ושכרו הרבה מאד על פי פעולו. כמו כן כל מי שיש הערות בעניני הגליון ולכל עניני הגליון ולקבל את העלון במייל יש לפנות בכתובת הנ"ל יו"ל ע"י עמותת מורשת בית איז'בצא ראדזין ע"ר

להשיג את ספרי רבותינו הקדושים במייל של המערכת

העלון נתנדב לע"נ רבותינו הקדושים ולזכות יהושע בן חוה לאה ומשפחתו